

การศึกษาปัญหาการบริหารงานงบประมาณแผ่นดินตามหลักธรรมาภิบาล
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร
**A Study of the Problems on State Budget Administration by Good
Governance in the Schools under the Office of Kamphaeng
Phet Secondary Educational Service Area**

วิภาณี เทียมจันทร์ และ ทศนะ ศรีปัตตา

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Wipanee Tiamjan and Tatsana Sripadta

Naresuan University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: wipaneet63@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานงบประมาณแผ่นดินตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารหรือหัวหน้างานงบประมาณ จำนวน 62 คน และครูที่ปฏิบัติหน้าที่งานการเงิน จำนวน 32 คน รวมทั้งสิ้น 96 คน ปีการศึกษา 2564 โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารหรือหัวหน้างานงบประมาณ และครูที่ปฏิบัติหน้าที่งานการเงิน มีความคิดเห็นว่าปัญหาการบริหารงานงบประมาณแผ่นดินตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการบริหารการเงิน อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือด้านการจัดสรรงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการบริหารการบัญชี อยู่ในระดับน้อย

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา; การบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษา; หลักธรรมาภิบาล

* วันที่รับบทความ: 4 ธันวาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ: 17 ธันวาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 18 ธันวาคม 2564

Received: December 4, 2021; Revised: December 17, 2021; Accepted: December 18, 2021

Abstracts

This study aimed to determine the problems of state budget administration based on principles of good governance among schools under The Secondary Educational Service Area Office Kamphaeng Phet. By using purposive sampling method, sixty-two administrators/ heads of the budget management and 32 teachers from finance department (96 in total) in academic year 2021 were participated in this study. Questionnaire was used to collect data. Statistic tools used in this study were Mean and Standard Deviation.

Results indicated the administrators or heads of the budget management and teachers from finance department reported that, overall, the problems of state budget administration based on principles of good governance among schools under The Secondary Educational Service Area Office Kamphaeng Phet were at moderate level. By considering on each aspect, it found that financial management aspect had highest mean, followed by budget allocation aspect had average mean, and accounting administration aspect had lowest mean, respectively.

Keywords: School Administration; State Budget Administration of School; Principles of Good Governance

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษามีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความสามารถและมีความสุข พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง

การบริหารงานงบประมาณ เป็นกระบวนการดำเนินงานในการหารายได้และการใช้เงินให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินการจัดการศึกษา โดยมีการควบคุมและดำเนินงานทางการเงินตามกฎหมายที่จัดไว้ มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ (แสงเทียน จิตโรชิต, 2560 : 3-5) และเป็นงานที่ส่งเสริมกิจการ งานต่าง ๆ ให้สถานศึกษา สามารถดำเนินงานได้ลุล่วงไปด้วยดี อีกทั้งมีกฎหมายแพ่งเข้ามาเกี่ยวข้อง หากมีการกระทำผิดระเบียบ จึงต้องมีรูปแบบการบริหารจัดการที่เป็นระบบถูกต้อง (วีระพงษ์ ก้านกิ่ง, 2560 : 54)

หลักธรรมาภิบาล เป็นการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี และเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชนและประชาชน สำนักนายกรัฐมนตรีจึงออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ให้สถานศึกษาของรัฐต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาบูรณาการในการบริหารและจัดการการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคลโดยเฉพาะการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาโดยยึดหลัก นิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักการความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

ปัจจุบันพบว่าการบริหารงบประมาณของสถานศึกษายังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่ เนื่องจากยังขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านงบประมาณ การเงิน บัญชี พัสดุโดยตรง อยู่เป็นจำนวนมาก (ธัญญาลักษณ์ สิงห์แก้ว, 2559 : ออนไลน์) โดยพบว่าปัญหาการบริหารงานการเงินและงบประมาณของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39 นั้นยังคงมีปัญหาเช่นกัน โดยในภาพรวมพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (สุวภัทร ไสววรรณ, 2555)

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาปัญหาการบริหารงานงบประมาณแผ่นดินตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ว่าเป็นอย่างไร มีปัญหาอยู่ในระดับใด เพื่อที่จะนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาการพัฒนาและปรับปรุงข้อบกพร่องในการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานงบประมาณแผ่นดินตามหลักธรรมาภิบาล ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวนทั้งสิ้น 1,406 คน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ปีการศึกษา 2564

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารหรือหัวหน้างานงบประมาณ จำนวน 62 คน และครูที่ปฏิบัติงานหน้างานการเงิน จำนวน 32 คน รวมทั้งสิ้น 96 คน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ปีการศึกษา 2564 โดยการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม เรื่อง ปัญหาการบริหารงานงบประมาณแผ่นดินตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นการตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 ปัญหาการบริหารงานงบประมาณแผ่นดินตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร จำนวน 6 ด้าน รวมทั้งสิ้น 35 ข้อ ประกอบด้วย

การจัดทำและเสนอของบประมาณ	จำนวน 5 ข้อ
---------------------------	-------------

การจัดสรรงบประมาณ	จำนวน 6 ข้อ
-------------------	-------------

การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และ

รายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน	จำนวน 6 ข้อ
-------------------------------------	-------------

การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา	จำนวน 6 ข้อ
---	-------------

การบริหารการเงิน	จำนวน 7 ข้อ
------------------	-------------

การบริหารการบัญชี	จำนวน 5 ข้อ
-------------------	-------------

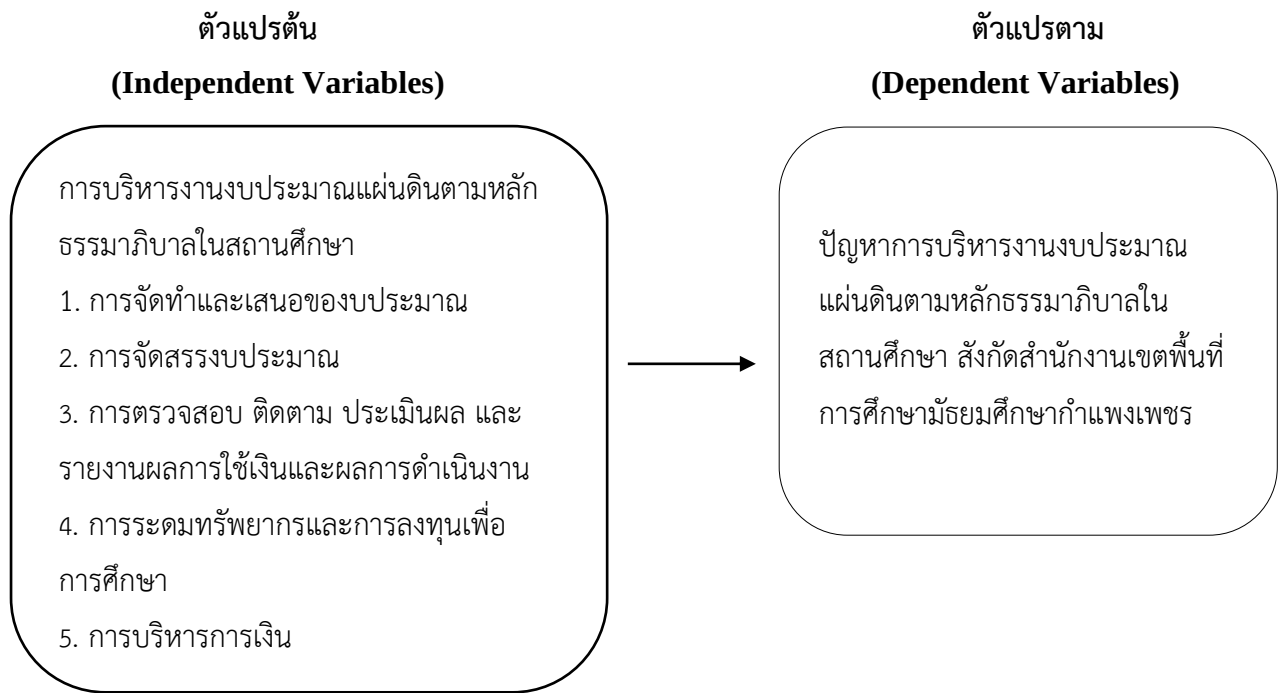
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและ Google Form จากแบบสอบถามปัญหาการบริหารงานงบประมาณแผ่นดินตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย และทำการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentile) จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานงบประมาณแผ่นดินตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลศึกษาปัญหาการบริหารงานงบประมาณ แผ่นดินตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัญหาการบริหารงานงบประมาณ แผ่นดินตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ในภาพรวม

ด้าน	รายการ	กลุ่มตัวอย่าง (n = 96)		ระดับ ปัญหา
		$\bar{X}$	S.D.	
1	การจัดทำและเสนอของบประมาณ	2.61	0.73	ปานกลาง
2	การจัดสรรงบประมาณ	2.64	0.76	ปานกลาง

3	การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และ รายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน	2.55	0.74	ปานกลาง
4	การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อ การศึกษา	2.48	0.76	น้อย
5	การบริหารการเงิน	3.14	0.65	ปานกลาง
6	การบริหารการบัญชี	2.48	0.76	น้อย
รวมเฉลี่ย		2.65	0.63	ปานกลาง

จากตาราง 1 พบว่า ผู้บริหารหรือหัวหน้างานงบประมาณ และครูที่ปฏิบัติหน้าที่งานการเงิน มีความคิดเห็นว่าปัญหาการบริหารงานงบประมาณแผ่นดินตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารการเงิน ($\bar{X} = 3.14$) รองลงมา คือ ด้านการจัดสรรงบประมาณ ($\bar{X} = 2.64$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารการบัญชี ($\bar{X} = 2.48$)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัญหาการบริหารงานงบประมาณแผ่นดินตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร พบว่า ผลการศึกษาปัญหาการบริหารงานงบประมาณแผ่นดินตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารหรือหัวหน้างานงบประมาณ และครูที่ปฏิบัติหน้าที่งานการเงิน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจากการบริหารงานงบประมาณแผ่นดินตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษายังขาดหลักการมีส่วนร่วม ในการให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุภัทร ไสวรรณ์, 2555 : 43) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานการเงินและงบประมาณของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39 พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39 มีปัญหาการบริหารงานการเงินและงบประมาณในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา ไม่เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปีที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (แสงเทียน จิตร์โชติ, 2560 : 3-5) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาขยายโอกาส ในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัญหา อุปสรรค การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษานั้น ประเด็นที่เป็นปัญหาและอุปสรรคมากที่สุด (ความถี่สูงสุด) คือ การบริหารงบประมาณไม่เป็นไปตาม

แผนปฏิบัติการของทางโรงเรียนที่ทำไว้ในแต่ละปีงบประมาณ และเมื่อพิจารณาทางด้านพบว่าปัญหาการบริหารงานงบประมาณแผ่นดินตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ด้านการบริหารการเงิน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ขณะที่ปัญหาดังกล่าวนั้นอยู่เพียงระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากการบริหารการเงินนั้น ได้ดำเนินการภายใต้หลักธรรมาภิบาล ได้แก่ หลักความโปร่งใส หลักคุณธรรม และหลักนิติธรรม จึงทำให้มีปัญหาน้อยเพียงเล็กน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ทัศนีย์ ตาทิพย์, 2559 : 23) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารการเงินตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร พบว่าระดับการดำเนินงานการบริหารการเงินตามหลักธรรมาภิบาลในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารการเงินของสถานศึกษา ยึดแนวปฏิบัติตามระเบียบของราชการอย่างเคร่งครัด

จากการศึกษาปัญหาการบริหารงานงบประมาณแผ่นดินตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารหรือหัวหน้างานงบประมาณ และครูที่ปฏิบัติหน้าที่งานการเงิน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการบริหารการเงิน อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ด้านการจัดสรรงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการบริหารการบัญชี อยู่ในระดับน้อย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาการบริหารงานงบประมาณแผ่นดินตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ได้วิเคราะห์ปัญหาการบริหารงานงบประมาณแผ่นดินตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ซึ่งผู้บริหารและครูสามารถนำปัญหามาหาแนวทางในการบริหารงานงบประมาณแผ่นดินตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาศักยภาพตนเองและครูผู้ปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณให้มีความรู้ ความสามารถในการบริหารและดำเนินงานงบประมาณแผ่นดินตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัญหาการบริหารงานงบประมาณแผ่นดินตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2. ควรศึกษาแนวทางการบริหารงานงบประมาณแผ่นดินตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ทัศนีย์ ตาพิพย์. (2559). ศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารการเงินตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธัญญาลักษณ์ สิงห์แก้ว. (2559). การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2563. แหล่งที่มา: http://www.edujournal.ru.ac.th/index.php/abstract_data/viewIndex/707.ru
- วีระพงษ์ ก้านกิ่ง. (2560). สภาพและปัญหาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สุภภัทร ไสวรรณ. (2556). การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานการเงินและงบประมาณของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39. สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- แสงเทียน จิตรโชติ. (2560). แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาขยายโอกาส ในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.